

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Šablona č. IV, sada č. 1	
Vzdělávací oblast	Člověk a jeho svět
Vzdělávací obor	Člověk a jeho svět
Tematický okruh	Křesťanské svátky
Téma	Předvelikonoční neděle I.
Ročník	3.
Anotace	Materiál slouží k přiblížení a pochopení křesťanského svátku – Velikonoc, konkrétně předvelikonočních nedělí. Určeno pro samostatnou práci.
Očekávaný výstup a klíčové kompetence	Žák je schopen uchopit svátky předvelikonočních nedělí a uvědomit si jejich hodnotu v kulturním kontextu.
Klíčová slova	Předvelikonoční neděle, svátky, křesťanství
Druh učebního materiálu	Pracovní list
Autor/vytvořeno	Bc. Kristian Ostřížek / únor 2012

1. neděle postní - Černá

První postní neděle po Popeleční středě se jmenuje černá. Jméno černá si vysloužila díky černým šatům, do kterých oblékaly v tento den ženy vzhledem k nastávajícímu půstu.

Na některých místech se této neděli říkalo neděle "liščí". Nejčastěji tomu tak bylo na Hořovicku, Berounsku, Křivoklátsku a Rakovnicku a v okolních krajích a příčinou byly postní preclíky, posypané mákem a solí. To vše matky dělaly v noci tak, aby o tom jejich děti nevěděly. Podle toho, kolik měla která matka dětí, tolik vrbových proutků si opatřila a na každý z nich navlékla několik preclíků a zavěsila na stromy do zahrady. Ráno ještě před východem slunce vzbudila své děti a řekla jim: "Milé děti, běžela tudy liška a nechala Vám na zahradě preclíky na stromě. Vstaňte, umyjte se a jděte do zahrady, tam se pomodlete a poté je můžete najít a sníst."

2. neděle postní – Pražná

Tato druhá postní neděle má své jméno podle jednoho z postních jídel, nazývaného „pražmo“. Pražmo jsou vlastně upražená obilná zrna nebo klasy. Z tohoto pražma se také připravovala polévka "praženka".

3. neděle postní – Kýchavná

Třetí neděle postní je nazývána po kýchání. Ve středověkých spisech se můžeme dočíst o velikých a náhlých morech, které se začaly projevovat kýcháním. V té době se říkalo: "Jakž kdo kejchl, hned náhle umřítí musil". Lidé obávající se, aby z toho kýchnutí neumřeli, přáli sobě: „Pomáhej pán Bůh“ anebo „Pozdrav Tě pán Bůh“.

U našich předků bylo pozdravení při kýchnutí znakem dobrého chování. Už se nevěřilo, že se kýchnutím projevuje nákaza morem, nýbrž panovalo přesvědčení, že kýchání čistí hlavu a užívali k tomu celou řadu rostlinných prostředků, podporující kýchnutí. Tento zvyk ostatně přežívá dodnes, i dnes je možné zakoupit si šňupací tabák. Všeobecnou rozšířenou pověstí bylo, že kolikrát kdo kýchnul o kýchavné neděli, minimálně tolik roků byl ještě živ. Na Bydžovsku se věřilo tomu, že kdo v tuto neděli třikrát kýchnul, byl po celý rok zdrav.

4. neděle postní – Družebná

Družební - tak se říkalo v pořadí 4. postní neděli. Staří Čechové ji také nazývali "družebadlná" nebo "družbadlnice". Název neděle vychází zřejmě z toho, že v tuto neděli chodíval ženich s družbou do domu, kam chtěl o pomlázce přijít na námluvy.

V Klenčí na Chodsku končívali o tuto neděli přástky zábavou zvanou "spouštědlo". Na této zábavě se děvčata postarala o jemný likér „rosolku“, rohlíky a "pálenec" (pálenec = upečený hrách, posypaný cukrem a pepřem. Pálenec "na suchou kůrku" se pekl nejen doma, ale i v hospodách). Hoši pečovali zas o to, aby bylo dost piva.

Na Nepomucku se odpoledne na družební neděli podávala "pučálka". To byl nabobtnalý nebo napučený hrách, upražený na másle a promíchaný s rozinkami, různým kořením a pokroutkami. Když se dal na talíř, opět se pokroutkami a rozinkami posypal. Toto jídlo se obvykle předkládalo

ženichovi, jenž přišel za svým děvčetem. Zprvu se ženichovi předložila vidlička. Tou však nesměl jíst a měl čekat na lžíci. Pokud se do "pučálky" pustil vidličkou, všichni se mu vysmáli.

Někde také pojmenovali tuto neděli "středopostní", neboť tvořila pomyslný střed čtyřicetidenního půstu. Jinde zas "růžebnou" nebo "růžovou", protože se tuto neděli světí v Římě zlatá růže.

Pracovní list

- 1) Podle čeho se jmenovaly jednotlivé neděle?
- 2) Proč se „Černé neděle“ říkala také „liščí“?
- 3) Co je to pražmo?
- 4) Jak a proč se odpoví na to, když někdo kýchne?
- 5) Kolikrát musel člověk na „Kýchavnou neděle“ kýchnout aby byl zdrav?
- 6) Co je to „pučálka“ a jakým způsobem se musela jíst?
- 7) Které z nedělí se říká také „růžová“ a proč
- 8) Která z těchto nedělí se ti líbí a proč?

Použité zdroje:

<http://www.ceske-tradice.cz/tradice/jaro/postni-doba/1.-nedele-postni>

<http://www.ceske-tradice.cz/tradice/jaro/postni-doba/2.-nedele-postni>

<http://www.ceske-tradice.cz/tradice/jaro/postni-doba/3.-nedele-postni>

<http://www.ceske-tradice.cz/tradice/jaro/postni-doba/4.-nedele-postni>

Lidové obyčeje a nápady pro šikovné ruce - JARO, Martin Bestajovský